Eduskunnan tarkastusvaliokunta
TrV@eduskunta.fi
Tarkastusneuvos Minna Tiili

RIA:n Lausunto hallituksen vuosikertomukseen 2024 sisältyvästä eduskunnan kannanotosta EK 25/2019 vp – K 3/2019 vp – K 13/2019 vp

Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry:n lausunto eduskunnan kannanoton toteutumisesta (eduskunta edellyttää, että rakentamisen ja rakennusten käytön laatua selkeästi parannetaan sekä valvontaa ja vastuita selkeytetään).

1. Vuonna 2024 rakentamisen suhdannetilanne oli heikko. Uudisasuntotuotanto oli vähäistä, eikä korjausrakentaminen juurikaan lisääntynyt edellisestä vuodesta. Suhdannetilanteen vuoksi ei ole merkkejä siitä, että alan yritykset olisivat pystyneet nostamaan laatua merkittävästi kyseisen vuoden aikana.

2. Alan ammattilaisia lomautettiin ja irtisanottiin merkittävästi vuoden 2024 aikana. Rakentamisen ja rakennusten käytön laadun parantuminen edellyttää työntekijöiden osaamisen kehittämistä. Osaamisen kehittämiseen ei panostettu riittävästi rakennusalan yrityksissä vuoden 2024 aikana

3. Hallituksen esitys rakentamislain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 101/2024 vp) annettiin kertomusvuonna, ja rakentamislaki astui voimaan 1.1.2025. Jo ennen lain voimaantuloa lakiluonnos todennäköisesti osaltaan nosti hieman laatutasoa. Uusi rakentamislaki parantaa valvontaa. Laki myös sujuvoittaa rakentamislupien käsittelyä uuden käsittelyaikatakuun ansiosta. Rakentamislaki edistää myös rakennetun ympäristön digitalisaatiokehitystä.

4. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (Jotpa) myönsi vuonna 2024 valtionavustusta korjausrakentamisen osaamispalveluihin yhteensä noin 2,7 miljoonaa euroa. Vaikka vielä ei pystytä arvioimaan avustuksilla järjestettyjen koulutusten vaikutusta, avustus oli hyvä esimerkki keinoista edistää laadukasta korjausrakentamista.

5. Vuonna 2024 hallitus päätti lakkauttaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus Aran, ja keskuksen tehtävät siirrettiin osittain valtion tukemaan asuntorakentamisen keskukseen osaksi ympäristöministeriötä vuoden 2025 alkupuolella. Vuonna 2024 Arassa käytiin useita muutosneuvotteluita, ja voi arvioida, ettei keskus pystynyt kehittämään kestävää ja laadukasta asumista edellisvuosien tapaan.

Mitä toimia tarvittaisiin rakentamisen ja rakennusten käytön laadun parantamiseksi sekä valvonnan ja vastuiden selkeyttämiseksi?

1. Rakennusalalla työskentelevien osaamisen kehittäminen on keskeistä, jotta laatu parantuu. Työnantajilla ei välttämättä ole taloudellisia mahdollisuuksia kouluttaa henkilöstöään tässä suhdannetilanteessa, eikä työttöminä työnhakijoina olevilla alan työntekijöillä taas ole taloudellisia mahdollisuuksia kouluttautua omalla kustannuksellaan. Lisäksi lakkautettu aikuiskoulutustuki poisti julkisesti tuetun mahdollisuuden kehittää osaamista.

   Olisi tärkeää, että työttöminä työnhakijoina olevat pystyisivät lisäämään osaamistaan työttömyysjakson aikana. Työttömyysturvaa saava ei lähtökohtaisesti voi suorittaa korkeakoulututkintoon johtavia opintoja, koska opinnot katsotaan päätoimisiksi. Tämä hankaloittaa työnhakijan omaehtoista kouluttautumista, ja tässä asiassa lainsäädännön ja tulkintojen pitäisi olla joustavampia.

2. Rakentamislaki ei tuonut mukanaan uudistuksia rakentamisen vastuisiin. Alan on jatkettava keskustelua ja kehittämistyötä liittyen rakentamisen vastuista ja niiden vaikutuksista sopimusehtoihin.

3. Hallitusohjelmaan kirjattu rakennusvalvontauudistus on yhä kesken, se tulisi viedä loppuun. Rakentamislain asettamien lupa-aikojen saavuttaminen edellyttää myös rakennusvalvontojen resurssien varmistamista ja yhteistoimintaa rakennusvalvontojen kesken. Näin saataisiin rakentamisen prosessi sujuvammaksi ja nopeammaksi.

4. Harmaan talouden torjuntaa on jatkettava. Rakentamisen lisääntyessä harmaaseen talouteen liittyvät ongelmat lisääntyvät. Rakennusala on luonut omia käytäntöjään, mutta pitkät urakkaketjut ovat hankalasti valvottavia. Julkisen vallan pitäisi panostaa enemmän harmaan talouden torjuntaan rakennusalalla, näin parannettaisiin myös rakentamisen laatua.

RIA ei ota kantaa Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelman merkitykseen tai vaikuttavuuteen toimialalla. RIA on seurannut hanketta, mutta ei pysty arvioimaan sen laajempaa merkitystä tai vaikuttavuutta.

Kiitän mahdollisuudesta lausua asiassa.

Helsingissä 29.9.2025

Antti Aarnio
va. Toiminnanjohtaja
antti.aarnio@ria.fi
Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry